

Kallid kokkutulnud!

Vaata mina pean siin oma kõne pidama ainumasti sellepärast, et masendav enamus teistest kuulsatest meretagustest inimestest ei saanud tulla. Põõsa Jüri oli lasknud Lembitile öelda, et temal on Bagdadi linnas väheke tegemist, et kui valmis saab, siis kohe tuleb. Blääri Tõnisel polnud jälle sugugi aega, Cherie oli öelnud, et petersellijuurikad on Downing Street 10 aiamaalt veel koristamata, aga talv juba ukse ees. Ja see Merkeli Anni pidi Saksamaid ikka veel kokku õmblema, et ristpistega pidi palju aega minema. Noh ja siis ei jäänudki Lembitil muud üle kui Tuuliku Jüri ja mind kutsuda.

Hakkame siis pihta. Kõigepealt tuleb mul **kaardistada** oma tausta, et seejärel asuda **väljakutse** juurde – nagu tänapäeval kõik vähegi haritud inimesed räägivad. Juubelitel ja juubelihõngulistel kogunemistel esinetakse tavaliselt ikka teemal “Mina ja juubilar”, nii ka mina.

Niisiis, mina ja Albert. See oli 18. novembril 1990. Ma olin just Märjamaalt Tõraverre jõudnuna istunud maha lehti lugema, kui teisest toast tuli mu vanem poeg Kalle, keegi väike tüdruk käe otsas. Korraks vilksatas peas mõte, et näe kui suur laps poisil juba on ja ma ei teagi sellest mitte. Kalle aga ütles, et isa, saa tuttavaks, see on minu tüdruk Rita, ja ise jäid nad mulle kavala näoga otsa vaatama, et näis-näis, mis nüüd tehakse. Ega teatudki muud, kui anti vaid terekätt. Teinegi mõte käis mul läbi pea, et ei tea, kas peaks õnnistama või, kinofilmides ju nii tehakse. Sellest ajast peale on Rita meie pere liige. Nii me saime tuttavaks, ja kohe ka headeks sõpradeks Uustulndide perega.

Vahemärkusena olgu öeldud, et ainult tänu minu nõrgale tervisele lapsepõlves ja tänu nõukogude võimule on see kõik juhtuda saanud. Sest 1944. aasta hilissuvel olid meie paat ja pere valmis Rootsi põgenemiseks, aga ma jäin haigeks ja lasksin nii lahkumise põhja. Minu vend, kes oli olnud Soome mereväes, läks naabri paadiga. Teisest küljest - kui jälle Kallet poleks vene sõjaväkke võetud, poleks ta Rita kursusele sattunud ja edasiste sündmuste toimumine oleks olnud suure kahtluse all.

See oli siiski vist paar aastat hiljem, kui me Mallega Saaremaa sõidu ette võtsime ja vilksamisi ka Albertit nägime. Saaremaal olime me varemgi käinud, see esimene kord sündis veel enne meie pulmi. Me tegime nimelt jalgrattamatka ümber Saaremaa. Tänaeni on meeles, kuidas me Karu järve lähedal vene raketibaasi kihutasime, kuidas Malle mulle külmetusevastast raudrohuteed tegi ja kuidas ma ainuüksi selle tee jõledast maitsest silmapilkselt terveks sain. Ka see, kuidas me Virtsust Märjamaale juhusliku

rongiga sõitsime. Ning Alberti raamatuid teadsime me loomulikult ja olime neid mitmeid lugenud ja Alberti laule olime kuulnud, ja laulnud, et vähe polnud. Ja nii tema raamatud kui laulud meile mõlemale väga meeldivad.

Tegelikult on meil Saaremaaga suhteid olnud veelgi varem. Eks ma ole kah peaaegu saarlane, küll ainult poolsaarlane, sest olen pärit kaluri perest Viimsi poolsaare tipus asuvast Rohuneeme külast. Minu vend, kes 1944. aastal eluga Rootsi jõudis, oli kahe Sõrve naisega abielus, küll mitte paralleelselt, nagu see Kaarel, kes oma arust rootsi keelt oskas, vaid ikka järjestikku. Malle hea kursusekaaslane Leida, neiupõlvenimega Paju, on saarlane; Tõravereski oleme me ühe saarlase kodustanud – nimi on tal Liia Hänni. Eks ta alguses üsna pelglik oli - ta lausa kartis neid suure maa asju, aga nüüd pole vigagi, on kohe tükis julgem. Ja kaunis saare murrak meeldib meile mõlemale. Eriti meeldib mulle see, et teitele "õ" - täht ei meeldi. Minule see kah ei meeldi, sest meie külas seda tähte polnud olemaski mitte, oli vergud ja voi ja Tonu (teist väldet pole meil kah kunagi olnud). See täht on üks lõuna-eestlaste vandenõu ja muud midagi. Aga see vandenõu on küllalt edukas olnud, sest "õ" -täht on ju Saaremaal kah otsapidi sees. Kunagi seletas mulle Saaremaa mees Juhan Peegel, et tema saab ette näidata selle kraavi Orissaare lähedal ühel karjamaal, kust üle "õ" - täht pole mitte saanud.

Kui nüüd Alberti juurde tagasi pöörduda, siis mina olen ikka imeks pannud kui kenasti üks Saaremaa mees sõnu seada oskas. Ning rahvas loeb ja võtab omaks, sest need raamatud on kirjutanud mees, kes selle kõik on läbi tunnetanud ja räägib sellest rahvale arusaadavas keeles. Vaat raamatut "Acheroni kaldal" lugedes tekkis mul küll tunne, et siin on mees luuletanud, sest raske oli uskuda inimlike NKVD-laste olemasolusse. Ent Albert väitis mulle, et see kõik on täiesti tõsi. Oldre-epopöa puudutab mind lausa isiklikult, sest minu kodus olid paljud asjad täpselt samamoodi käinud. Ka loodus oli Rohuneemes täpselt samasugune ja kadakad ka, ainult väiksemad.

Ja tema laulud! Lembit kinkis meile kasseti, kus nii Alberti kui tema enda laule peal on ja nüüd võtan ma sageli selle kasseti autosse Tallinnasõidule kaasa ja üürigan mehemoodi salmi, sest mitte kedagi pole keelamas. Kuna Lembit on sageli merel, siis viimasel ajal laulan ma tema laulu, teate küll seda, "Nüüd tõstkem klaasid, joogem nende terviseks, kes maal, kes ootamisest väsinud pole eal ..." Ma arvan, et küll ta selle laulu kirjutamise ajal Erika peale mõtles, ainult et klaasis oli paljalt Coca-Light.

Aga ega siis üht meest kogu aeg kiita ka ei või. Siinkohal tahaksin ma panna küsimärgi alla Alberti pedagoogilised meetodid lapsekasvatamise läbiviimise alal. Lembit on oma käega kirja pannud need read nende kojupöördumisest rüsanõudmiselt, kus Lembiti seljakott koduteel aina raskemaks muutub, kuni kodus selgub, et isa on oma palavasti armastatud poja seljakotti kaks suurt ja rasket telliskivi pannud ja vaene laps pidi neid pikka maad tarima. Või siis jälle see, kuidas isa väikese Lembiti ketsipaelad kokku sidus, nii et väike armas, natuke üle kolmekümnene laps ninuli lendas. See nüüd küll

ilus polnud mitte.

Aga kui jällegi mõelda sellele, et see sama laps mulle Kablisse, kus me Mallega ühel ilusal juunikuul peesitasime, oma käega kirjutatud "Kiikhobuse Antverpenist" tõi ja ma seda lugedes oma seljanaha jubedal kombel päikese käes ära kõrvetasin – no ei saanud mitte raamatust silmi lahti – siis võib olla olid need Alberti tembud täitsa ära teenitud!

Nüüd peaks ka sellest rääkima, miks Lembitit meie peres POISIKS (suure tähtedega) kutsutakse. Kunagi aastate eest, kui Lembit laevaleminekut ootas ja sellest hirmsasti ära tüdines, tuli ta Erikaga Tõraverre. Kui nad järgmine päev laste poole Tartusse pöörasid, siis helistas mulle Albert ja käskis mul kohe POISS üles otsida, et laev läheb kohe homme merele. Mul hea nõu kallis, mobiile siis nii palju polnud mitte ja kuna ma teadsin, et Kalle diplomitöö juhendaja on kirjandusmuuseumi direktor ja minu hea sõbranna Krista Aru, siis helistasin hakatuseks talle. No sealt sain kuulda, et Kalle oli ülikooli raamatukogusse läinud. Siis helistasin sinna lugemissaali ja palusin sihuke pikk prillidega blond poiss mustad kingad jalas üles otsida ja lasta tal koju helistada. Ega läinudki palju aega mööda, kui Kalle helistas ja teatas, et lugemissaali mõlema väljapääsu juurde - et otsitav pakku ei saaks joosta - olid ilmunud kaks valvsat pilguga tädi, kes saali läbi kammima hakkasid. Niiviisi siis POISS kätte saadi ja teade üle anti. Laev küll merele nii ruttu ei läinud.

Lõpetuseks. Me oleme Mallega mitmel korral arutanud, et meil on hirmsasti vedanud, et Kalle just Uustulndide perest omaile naise sai. Rita on väga tubli inimene, ka mõlemad lapselapsed – Mats ja Tõnn – lähevad järjest paremaks. Laast aga mitte liist, nagu ütleb meie sõber Ain Kallis - eks see, et meite hõimkonnas sellised kuulsad inimesed nagu Uustulndid on, kutistab päris magusasti meite edevuse küljekonte.

Ning päris lõpetuseks. Mulle meeldib, et tänane õhtu on õigesse vaku läinud, sest kergesti oleks võinud minna üleüldiseks kurvastamiseks selle üle, et Albertit enam pole. Aga me peame olema hoopistükkis rõõmsad, et Alberti-sugune mees on maamunal elanud ja meid rõõmustanud. Kui kurb oleks olnud siis, kui teda poleks üldse olnud! Mul poleks ju siis lapselapsigi.

T. Viik